

| THOMAS BARTHOLIN: *The Anatomy House in Copenhagen*, udg. Niels W. Bruun, Museum Tusulanums Forlag, København 2015, 222 s., 350 kr.

Der er særligt to forhold, som gør en engelsk oversættelse af værket *Domus anatomica* af den storpublicerende danske læge og anatom Thomas Bartholin den ældre (1616-1680) kærkommen for den engelsksprogede læser. Først og fremmest er *The Anatomy House in Copenhagen* særdeles velegnet som kilde til tidlig moderne vidensproduktion og 1600-tallets naturforsknings materielle kulturhistorie, greb og emner, der for tiden gør sig gældende inden for videnskabshistorien og science studies.

Desuden er Bartholin som figur i det hele taget værd at beskæftige sig med. Han var leder af det københavnske anatomiske teater, hvor han fungerede som praktisk anatom mellem 1649 og 1656. Igennem sit omfattende korrespondancenetværk var han samlingspunkt ikke blot for dansk-norske, men også for europæiske naturforskere, læger og andre lærde. Bartholins liv, levned og videnskabelige produktion giver et ekstraordinært indblik i europæisk medicin- og videnskabshistorie i tidlig moderne tid og ansporer til nye vinkler på denne fængende periode. Han kan derfor bruges som en vej ind i den tidlig moderne videnskabshistories ofte svært tilgængelige krinkelkroge.

Københavns Universitets anatomiske teater ved Frue Plads, beskrevet i *The Anatomy House of Copenhagen*, er eksempel på tidlig moderne tids fremkomst af særlige rum til udforskning af naturen, såsom anatomiske teatre, botaniske haver og naturaliesamlinger, der for Skandinaviens vedkommende først fandt sted i 1600-tallet. Anatomihuset og Bartholins beskrivelse af det vidner desuden om en videnskultur, der var stærkt religiøst præget, hvor anatomens praksisser (her dissektioner og indsamlinger af genstande) også var udtryk for en stræben efter at åbenbare og undersøge Guds skaberværk i et helligt rum. Anatomihuset rummede et stort antal såkaldte epistemiske genstande, som indgik i og blev formet og omformet i datidens vidensproducerende proces.¹ Ud over at indeholde en anatomisk forelæsningsal kom det anatomiske teater til at huse en naturaliesamling på første sal, der først bestod af universitetets oprindelige raritetssamling, men som siden blev kraftigt forøget, da lægen Henrik Fuiren overdrog sin anselige samling af naturhistoriske genstande til Københavns Universitet.

The Anatomy House in Copenhagen indeholder en samling tekster af

¹ For „epistemic things“ og „epistemic objects“ se bl.a. Hans-Jörg Rheinberger: *An Epistemology of the Concrete: Twentieth-Century Histories of Life*, Durham & London 2010, samt Karin Knorr Cetina: *Epistemic Cultures: How the Sciences make Knowledge*, Cambridge, MA 1999.

forskellig oprindelse. Bartholin selv har forfattet hovedparten, men har også optrykt en håndfuld andre tekster i værket, herunder professor i anatomi Simon Paullis indbydelsesskrifter til de første offentlige anatomiske demonstrationer i huset. I værket findes også eksempler på Bartholins egne indbydelsesskrifter. Sidste halvdel af værket rummer fortegnelser med fokus på et udvalg af anatomiske og zootomiske genstande i to naturaliesamlinger, der var tæt forbundne med det anatomiske teater: Det Fuienske Museum samt Bartholins egen samling, som han havde på førstesalen i sin professorgård ved siden af anatomihuset. De optegnede genstande i Bartholins samling inkluderede navnlig kroppe og dele af kroppe, der var blevet dissekeret i anatomihuset. Genstandene fremstår i tråd med tidens andre naturhistoriske samlinger som singulære og forunderlige. I fortegnelsen over Bartholins museum kunne man eksempelvis finde en rygrad, som der løb en trærod igennem, en fem alen lang bændelorm, der stammede fra en kvinde, fedt fra en nyfødt pige, en tand, som sammen med noget pus kom ud af øret på en ung mand og mos fra et menneskekranium. Hver og en af disse genstande bygger bro mellem natur og kultur (det er netop pointen ved begrebet epistemiske objekter) og udtrykte tillige naturens forunderlige veje og Guds underfulde skaberværk.

Af store værdi i *The Anatomy House* er også den grundigde og vidende kommentar, udarbejdet af bogens redaktør, Niels W. Bruun. Kommentaren er bygget på og visse steder videreudviklet af den oprindelige kommentar i den danske oversættelse af *Domus Anatomica* fra 2007. Peter Fischer, der elegant har oversat *Domus anatomica* fra latin til engelsk, har ligeledes bidraget til kommentaren, der rummer et væld af interessante og brugbare kontekstuelle og historisk faktuelle oplysninger. Dertil kommer, at historikeren Morten Fink-Jensen har skrevet en oplysende indledning med fokus på den institutionaliserede anatomis historie i Danmark, universitetets historie og Thomas Bartholins virke. *The Anatomy House in Copenhagen* beriger således på fornem vis den internationale videnskabshistoriske forskning.

Signe Nipper Nielsen

| KARSTEN SKJOLD PETERSEN: *Det ulykkelige slag. Helsingborg 1710*, Gads Forlag, København 2017, 240 s., 299,95 kr.

När Karsten Skjold Petersens bok ankom till min arbetsplats, Armémuseum i Stockholm, mötte den allmän munterhet. „Vadå 'det olyckliga slag'? Slaget vid Helsingborg var ju en av de få ljusglimtarna i det stora nordiska kriget efter det olycksaliga slaget vid Poltava 1709!“ För svenska militärhistoriker handlar slaget vanligen om de heroiska an-